

Деревянко Б. В. Презентація та оприлюднення наукових здобутків юридичних ВНЗ як запорука отримання додаткового фінансування / Б. В. Деревянко // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 року). — Маріуполь: ДЮІ, 2018. — С. 85—89.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ НАУКОВИХ ЗДОБУТКІВ ЮРИДИЧНИХ ВНЗ ЯК ЗАПОРУКА ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ

Деревянко Богдан Володимирович
доктор юридичних наук, професор
(<https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>)

Ситуація, що склалася у сфері вищої юридичної освіти сьогодні, багато у чому є гіршою за ситуацію, що була у 1990-ті роки. Тимчасова втрата державою контролю над близько 5% території, ведення перманентної оборонної війни у протистоянні гібридній російській армії вивели на перше місце потребу у фахівцях з військових спеціальностей. Відповідно, на перше місце у державі вийшло фінансування потреб армії і ВНЗ, що готують військових. Не в останню чергу надається фінансове забезпечення самим військовим і силовикам з МВС, СБУ тощо. Спеціалісти відносно «мирного» фаху юриста фінансуються хоча й не в останню, але й не в першу чергу. Безперечно є достатньо високими оклади суддів, прокурорів та чиновників вищих державних рангів. Але питома вага таких у загальній масі юристів відносно невисока. ВНЗ юридичного спрямування, рівно як і абсолютна більшість інших ВНЗ невійськового спрямування фінансуються за залишковим принципом. Крім навчальної діяльності вкрай недофінансованою залишається наукова діяльність навчальних і наукових закладів гуманітарної спрямованості.

Наведене вище вказує на потребу пошуку ВНЗ додаткових джерел фінансування. На це прямо вказують і чиновники від МОН України. Так, наприкінці 2017 року представники ВНЗ та наукових установ виходили на організований протест проти недостатнього державного фінансування наукових досліджень. У відповідь на це державні чиновники високого рівня відповіли в дусі «високого» чиновника країни-агресора, перефразувавши його вислів на

Деревянко Б. В. Презентація та оприлюднення наукових здобутків юридичних ВНЗ як запорука отримання додаткового фінансування / Б. В. Деревянко // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 року). — Маріуполь: ДЮІ, 2018. — С. 85—89.

щось подібне: «додаткових грошей немає, заробляйте самі, виборюйте закордонні гранти». А отже, найближчим часом ВНЗ значного збільшення фінансування своєї навчальної та наукової діяльності навряд чи отримають...

У розвинених державах світу фінансування ВНЗ здійснюється із різних джерел. Не останнім серед них є гранти держави, корпорацій, громадських організацій, приватних осіб у країні, за кордоном або на міжнародному рівні. Але для цього і ВНЗ, і їх співробітники крім, власне, виконання вимог конкретного гранту повинні відповідати певним передумовам. ВНЗ і вчені розвинених країн у переважній більшості випадків ці передумови знають і намагаються їм відповідати. В Україні допоки не всі ВНЗ та науково-педагогічні працівники із ними знайомі. І ще більше ВНЗ та науково-педагогічних працівників їм не відповідають. Головними передумовами отримання державного та позадержавного фінансування ВНЗ та науково-педагогічними працівниками є наявність інформації про них у різноманітних рейтингах наукової та педагогічної діяльності.

Основними рейтингами, на які звертається увага при наданні переваги у фінансуванні ВНЗ в Україні, є: рейтинг Webometrics (Webometrics ranking of world's universities), рейтинг Scopus і рейтинг Топ-200 ВНЗ України.

Названі рейтинги є комплексними і включають велику кількість найрізноманітніших показників у першу чергу наукової діяльності та активності ВНЗ/вченого. Часто показники одних рейтингів впливають на результати інших.

Іспанський рейтинг «Webometrics» враховує якість, цікавість і популярність інформації із сайтів ВНЗ. Мається на увазі не просто якість новин з життя ВНЗ та розклад занять. Мається на увазі, що на сайті ВНЗ присутній інституційний депозитарій, на якому зберігаються наукові здобутки його співробітників та студентів. В Україні лише трохи більше 50 ВНЗ та наукових установ мають власний репозитарій. І це дивно, оскільки його утворення та

Деревянко Б. В. Презентація та оприлюднення наукових здобутків юридичних ВНЗ як запорука отримання додаткового фінансування / Б. В. Деревянко // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 року). — Маріуполь: ДЮІ, 2018. — С. 85—89.

обслуговування є безкоштовним для ВНЗ (якщо не враховувати вартість амортизації комп'ютерів, вартість електроенергії та зарплату інженерів-комп'ютерників та бібліотекарів, які його обслуговують). Репозитарій працює на платформі DSpace, яка дозволяє копіювати інформацію і передавати з одного репозитарію на інший (це зручно, наприклад, коли автор змінює місце роботи з одного ВНЗ на інший). Рейтинг репозитаріїв світу та України проводиться у межах «Webometrics». А загалом рейтинг «Webometrics» важливим індикатором діяльності ВНЗ вважає кількість цитувань інформації із сайту ВНЗ. Відповідно, ВНЗ України, що не мають власного депозитарію, матимуть низькі показники за названим рейтингом, оскільки цитуються, як правило, наукові роботи, а не загальна інформація про діяльність ВНЗ.

Крім цього, в Україні діє проект «Бібліометрика української науки», яким визначається рейтинг ВНЗ, наукових установ та вчених за індексом Гірша за всіма своїми роботами та окремо за індексом Гірша у Scopus. Для підрахунку загального рейтингу за індексом Гірша за всіма роботами створюються профілі ВНЗ, наукових установ, окремих наукових колективів та окремих вчених. При цьому створювані профілі «прив'язуються» до сайту ВНЗ чи наукової установи. Тобто вхід до профілю окремого вченого рахується як вхід на сайт ВНЗ. Роботи вченого, що знаходяться у профілі, стають активними (тобто їх можна подивитися та/або скачати) лише у разі, якщо вони є на певному електронному ресурсі (на сайті науковометричного видання або в репозитарії). В іншому випадку, наприклад, коли ВНЗ проводить конференцію з виданням збірника тез у вигляді паперової книги або навіть з викладенням його просто на сайті (не в репозитарії), посилання, зроблені авторами, не будуть враховані тим вченим, на роботи яких вони зроблені, а самі роботи не будуть активними (тобто доступними у світовій комп'ютерній мережі).

У випадку відсутності у ВНЗ власного інституційного репозитарію вчений може викладати свої наукові роботи у репозитаріях інших ВНЗ та/або

Деревянко Б. В. Презентація та оприлюднення наукових здобутків юридичних ВНЗ як запорука отримання додаткового фінансування / Б. В. Деревянко // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 року). — Маріуполь: ДЮІ, 2018. — С. 85—89.

наукових установ на договірній основі (наприклад, за місцем попередньої або майбутньої роботи, за місцем підробітку, на основі домовленості між ВНЗ та/або науковими установами тощо). Але тоді всі «бонуси» крім самого вченого отримає ВНЗ (наукова установа) - власник репозитарію.

Рейтинг ВНЗ і науковців у Scopus прямо залежить від кількості робіт, опублікованих у виданнях, що індексуються БД Scopus, та посилань на ці роботи у виданнях, що також індексуються БД Scopus. Тобто, індекс Хірша у Scopus ВНЗ чи науковця, які не мають робіт у виданнях, що індексуються БД Scopus, дорівнює нулю. Після публікації першої роботи у виданні, що індексуються БД Scopus, вченому створюється обліковий запис (на відміну від портрету у Google-Scholar (наприклад, <https://scholar.google.com.ua/citations?user=t3vKkEwAAAAJ&hl=uk>), який вчений створює та обслуговує сам). Цей обліковий запис стає загальнодоступним після індексації у БД Scopus другої роботи вченого. Для покращення ідентифікації вчених, полегшення їх пошуку (наприклад, коли у десятків мільйонів китайських учених є прізвище Лі, у десятків тисяч вчених із іспаномовних країн – Лопес, у тисяч британських, австралійських і американських – Сміт, у тисяч українських – Савченко, Шевченко та ін.), швидкої ідентифікації їх наукових здобутків, у т.ч. раніше виграних грантів, участі у проектах тощо багато вчених та/або ВНЗ і наукових установ утворюють профіль в ORCID (англ. Open Researcher and Contributor ID). Свій профіль вчені створюють самі. Кожному присвоюється власний 16-тизначний код і виділяється сторінка в Інтернет. І в профіль в ORCID вчений сам вносить свої роботи з посиланням на електронний ресурс, на якому кожна з них розміщена (наприклад, <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>). Якщо автор вказує в якості адреси репозитарій свого ВНЗ чи наукової установи, то це додатково сприяє підвищенню рейтингу ВНЗ чи наукової установи. Якщо ж у ВНЗ чи наукової установи власного репозитарію немає, то крім можливості

Деревянко Б. В. Презентація та оприлюднення наукових здобутків юридичних ВНЗ як запорука отримання додаткового фінансування / Б. В. Деревянко // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 22 лютого 2018 року). — Маріуполь: ДЮІ, 2018. — С. 85—89.

викладення своїх робіт у репозитарії іншого ВНЗ чи наукової установи вчений може публікувати результати своїх досліджень у наукометричних виданнях або викладати їх в міжнародних безкоштовних репозитаріях (наприклад, українські вчені можуть викладати свої англomовні праці з економіки та права у міжнародному репозитарії SSRN (наприклад, <https://hq.ssrn.com/submissions/MyPapers.cfm?partid=2885169>). Але у двох останніх випадках «бонуси» у вигляді підвищення у рейтингу отримує лише вчений, ВНЗ отримує «бонуси» лише у вигляді підвищення рейтингу одного із своїх співробітників.

Рейтинг ВНЗ, наукових установ та вчених за публікаціями у виданнях, що індексуються у БД Web of Science, формується і розраховується аналогічно рейтингу Scopus. Тут аналогом профілю в ORCID є профіль в ResearcherID.

Таким чином, для отримання доступу до грантових грошей українські ВНЗ та вчені крім виконання безпосередніх завдань гранту повинні мати додаткові показники у вигляді максимально високих місць у рейтингах Scopus, Web of Science, Google-Scholar, Webometrics, Топ-200 ВНЗ України, які грантодавець можна знайти й проаналізувати за допомогою мережі Інтернет. Як мінімум, ВНЗ повинні мати власні профілі і профілі своїх вчених у Google-Scholar (прив'язаний до сайту ВНЗ), ORCID (прив'язаний до Scopus), ResearcherID (прив'язаний до Web of Science). А «зв'язати» їх між собою має власний інституційний репозитарій ВНЗ.